

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

EXPUNERE DE MOTIVE

Încă înainte de intrarea sa în vigoare, noul Cod de procedură penală a suferit modificări, fiind de notorietate faptul că, deși a fost rezultatul unui proces de relativă durată în ceea ce privește elaborarea textului normativ, există critici întemeiate cu privire la claritatea unor dispoziții, la predictibilitatea și eficiența unor proceduri, precum și cu privire la constituționalitatea unora dintre noutățile aduse de noua normă. În acest sens, în spațiul dezbaterii publice au avut loc mai multe poziționări, atât de reprezentare politică, cât și pur profesionale, referitoare la dispozițiile noii proceduri penale.

În contextul arătat, am întocmit prezenta propunere legislativă, limitată la acest moment, în mod voit, la zona măsurilor preventive luate în cursul urmăririi penale și în cursul judecății, conștientizând faptul că există încă multe alte componente ale procedurii care necesită o reevaluare. Deocamdată, propunerea de față vizează acele elemente ce reclamă o intervenție urgentă, rezultată atât din deciziile Curții Constituționale, cât și din semnalările provenite de la corpul magistraților și al celorlalți profesioniști ai dreptului implicați în dreptul penal.

Prin noul Cod de procedură penală au fost revizuite măsurile preventive în sensul în care, pe de o parte, limitările libertății de circulație (în țară și localitate) au fost incluse în controlul judiciar și controlul judiciar pe cauciune, iar pe de altă parte a fost introdusă măsura arestului la domiciliu.

Ca urmare a acestor modificări, prin decizia recentă a Curții Constituționale s-a constatat faptul că, în măsura în care nu există limitări în timp, controlul judiciar nu corespunde exigențelor Constituției României. În acest sens, propunerea de față vizează trei elemente semnificative:

- durata măsurii instituite nu poate depăși 60 de zile calendaristice;
- măsura poate fi prelungită, în mod succesiv, fiecare prelungire fiind limitată la 60 de zile;
- durata maximă a controlului judiciar, cu toate prelungirile, nu poate depăși 180 de zile în cursul urmăririi penale, respectiv, trei ani, în situația cauzelor ajunse în fața instanței de judecată.

De asemenea, s-a constatat faptul că, prin terminologia utilizată în cazul măsurilor preventive privative de libertate se creează confuzii. Astfel, se folosește termenul „arest” (arest la domiciliu) și, respectiv, sintagma „arestare preventivă” în cazul privării de libertate prin

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

deținerea în centre special destinate. Diferența nu ține de termenii folosiți, astfel încât nu se justifică utilizarea unor formule diferite. Ambele corespund următoarelor caracteristici:

- sunt măsuri preventive ce pot fi luate atât în cursul urmăririi penale, cât și în faza de judecată;
- sunt măsuri privative de libertate;
- sunt măsuri ce pot fi instituite doar de către un judecător sau un complet de judecată.

Singura diferență de dată de locul de executare a măsurii, fie la domiciliul inculpatului, fie în regim de deținere într-un spațiu anume desemnat.

În aceste condiții, prin propunerea de față se instituie utilizarea unei singure măsuri preventive privative de libertate – arestarea preventivă –, cu două forme de aplicare: arestul la domiciliu și, respectiv, arestul sever. În mod evident, principala diferență rezultată din locul de executare, este dată de severitatea măsurii, arestul sever fiind acela care impune un regim de deținere a inculpatului într-o unitate specializată cum sunt cele care, în forma anterioară a codului, era utilizate pentru reținere și pentru arestarea preventivă. Totodată, se subliniază, în opinia mea, faptul că o asemenea formă a măsurii preventive trebuie să fie una de excepție, impusă de circumstanțele deosebite privitoare la persoana inculpatului.

Această caracteristică, de măsură aplicată cu titlu de excepție, impune și reevaluarea circumstanțelor care o impun.

Cu titlu de principiu, apreciez că trebuie definită măsura arestării ca un act eminamente preventiv, evitându-se orice elemente de circumstanțiere care, pe de o parte, pot induce discriminarea ori abuzul prin subiectivismul relativ (evaluarea „*anturajului și a mediului din care acesta provine, [...] și a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia*”, în forma actuală), iar pe de altă parte, fac parte din procedura cercetării în fond a cauzei și a făptuitorului în vederea individualizării răspunderii penale și a pedepsei aplicate, ducând la transformarea unei măsuri preventive într-o sancționare anticipată.

În raționamentul prezentei propuneri, arestarea preventivă se poate impune doar în cazul infracțiunilor care presupun acte de violență care pun în pericol viața sau sănătatea și al celor privind securitatea națională, toate fiind supuse condiției probării necesității măsurii, din perspectiva evitării unei stări de pericol concret pentru ordinea publică. Din perspectiva conduitei făptuitorului, singurul element ce poate fi reținut la momentul măsurii preventive este cel al eventualelor antecedente penale. Propunerea de față nu modifică ipotezele măsurii arestării pentru asigurarea bunei administrări a cauzei (cele referitoare la reducerea posibilităților de comitere a unei noi fapte sau de influențare a cercetării penale).

Reintroducerea sintagmei „pericol concret”, existentă în forma anterioară și redusă la „pericol” în forma actuală, evită confuzia între pericolul social al infracțiunii (aferent faptei și circumstanțelor de comitere a acesteia) și pericolul concret pentru ordinea publică (evaluat prin

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

circumstanțele personale ale făptuitorului și prin percepția publică a pericolului dat de cercetarea în stare de libertate).

În sensul celor arătate, am apreciat că eliminarea unor elemente ce țin de individualizarea răspunderii penale și a pedepsei corelative, ca și a circumstanțelor personale la care am făcut referire nu este suficientă și, în consecință prin prezenta propunere am vizat și interdicția expresă cu privire la acestea. Sunt de notorietate cazurile certificate prin decizii ale CEDO care impun o asemenea abordare, astfel încât, chiar dacă unele aspecte pot fi nuanțate, câteva reguli cu valoare de principiu trebuie să primeze:

- măsurile preventive nu trebuie să afecteze decizia dată de cercetarea în fond a cauzei;
- măsurile preventive sunt luate doare pentru apărarea unui interes general al societății și pentru asigurarea îndeplinirii justiției;
- măsurile preventive au caracter temporar și reguli stricte de interpretare și aplicare;
- măsurile preventive nu constituie sancțiuni;
- privarea de libertate ca măsură preventivă se aplică cu titlu de excepție.

Tot în sensul celor de mai sus, am apreciat că, în cazul în care inculpatul reținut sau arestat, aflat în custodia forțelor de ordine, nu este recidivist și nu este cercetat pentru infracțiuni comise prin acte de violență, nu trebuie încătușat și nici supus unor măsuri exagerate, cu ocazia deplasării în spațiul public. Aceleași considerente trebuie aplicate și în cazul aducerii cu mandat emis fără citarea prealabilă a făptuitorului, evitându-se astfel comiterea de excese sancționabile din perspectiva respectării dispozițiilor constituționale și procesual penale sau chiar a normelor europene.

Având în cele arătate, vă rog să susțineți adoptarea prezentei propuneri legislative.

Inițiator,
Senator PSD
Șerban Nicolae